

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

voor het eerst werd gebruikt. De observatie van zo'n Grote Ontdekker viel ook niet uit de lucht, zo laat Draaisma zien. Het was in de regel niet een volstrekt originele, andere zienswijze. Als we de boeken en tijdschriften van dat moment er bij halen, dan zien we dat het verhaal maar een van de vele verhandelingen zijn over dat thema. Verhalen van Grote Ontdekkers kunnen ook de 'wekelijkheid' gaan sturen. Clérambault meende dat het naar hem genoemde hysterisch syndroom van erotomanie alleen bij vrouwen voorkwam. Aanvankelijk was geslacht dan ook een belangrijk criterium om de diagnose te stellen. Uit een verzameling van 264 gevalsbeschrijvingen (van de twintigste eeuw) blijkt dat het in 30% van de gevallen om mannen zou gaan.

Is het dan alleen maar hosanna bij dit boek? Draaisma heeft de tekst verluchtigd en heeft daarvoor afbeeldingen gebruikt die maar zelden in andere historische werken te vinden zijn, en een klein minpuntje daarbij is dat ze wat klein zijn afgebeeld. Verder niets dan lof: dit boek is voor alle neuropsychologen, van rijp en bekend met de historische achtergronden tot groen en nog openstaand voor een interessante visie op ons vakgebied - althans een aantal bekende ziektebeelden - een genot en een verrijking om te lezen.

Paul Eling

Aandacht en geheugen

André van Dierendonck

Gent: Academia Press, 2006

323 pagina's

André van Dierendonck, hoogleraar bij de afdeling Experimentele Psychologie van de Universiteit van Gent, welbekend in kringen van de Europese Cognitieve Psychologie, heeft een eigen tekstboek gemaakt voor zijn onderwijs. In het eerste deel komen de gebruikelijke facetten van aandacht aan de orde, zoals arousal, selectie en controle. Het geheugen vormt het onderwerp van het tweede deel, dat eveneens de traditionele indelingen volgt. De teksten zijn helder en toegankelijk en de vele illustraties helpen de lezer. Het traditionele karakter uit zich evenwel ook in het feit dat geen aandacht wordt geschonken aan stoornissen in aandacht en geheugen bij hersenaandoeningen, noch aan de neuroanatomische structuren die betrokken zijn bij deze cognitieve processen. [P.E.]

Neuropsychology of colour vision

Tanja Nijboer

Dissertatie Universiteit van Utrecht

Utrecht, 2007

215 pagina's

Tanja Nijboer is bij professor De Haan gepromoveerd op de neuropsychologie van kleurperceptie door onderzoek bij CVA-patiënten, bij gezonden en bij een man met een aangeboren (developmental) kleuragnosie. Bij de CVA-patiënten (met beperkte laesies in de posterieure gebieden) werd onderzoek gedaan naar basale (sensorische: vorm, kleur, helderheid, beweging) en hogere-ordeperceptie (waarneming van objecten in de ruimte). De resultaten laten zien dat basale stoornissen effecten kunnen hebben op de hogere-ordeperceptie, maar dat er ook hogere-ordeperceptieproblemen kunnen voorkomen zonder dat er basale problemen aan ten grondslag liggen. In gezonde proefpersonen toonde Nijboer aan dat de kleur rood de waarneming van het woord toomaat *primet*. Dit laat zien dat alles met alles is verbonden, ook al kent elk type informatie zijn eigen plekje in het brein. Het thema kleur en semantisch geheugen is in verschillende experimenten uitgewerkt. Ten slotte beschrijft Nijboer een man van 43 jaar die al zijn hele leven wel verschillen in kleuren kan waarnemen en onderscheiden, maar ze niet kan benoemen. Dit zou de eerste casus zijn van dit type (en daarmee schrijft ze dus geschiedenis). [P.E.]

Hippocampus and memory abnormalities in schizophrenia: Contributions of genes and environment

Theo van Erp
Dissertatie Universiteit van Utrecht
Utrecht, 2007
126 pagina's

Via Nijmegen, Philadelphia en Los Angeles kwam Van Erp in Finland terecht voor de verzameling van data voor zijn onderzoek en in Utrecht promoveerde hij bij de hoogleraren Kahn en Ramsey. Met behulp van MRI werd het effect van zuurstoftekort tijdens de geboorte op de hippocampus onderzocht en ook werd gekeken naar prestaties op de California Verbal Learning Test (CVLT). Van Erp kon aantonen dat de omvang van de hippocampus deels erfelijk bepaald is en correleert met het niveau van genetische vatbaarheid voor schizofrenie. Zuurstoftekort heeft ook een effect. Bij een tweelingstudie kwam naar voren dat het schizofrene kind een kleinere hippocampus had dan het gezonde andere kind, hetgeen wijst op een omgevingseffect. Analyse van de geheugenprestaties laat zien dat er een genetisch effect is, maar dat niet-genetische factoren bij schizofrenie zorgen voor een verslechtering van de prestatie. Methodologisch en logistiek is dit een ingewikkeld project geweest. [P.E.]

Xploring social cognitive pathways to psychopathology: Studies with Klinefelter (XXY) men

Sophie van Rijn
Dissertatie Universiteit van Utrecht
Utrecht, 2007
272 pagina's

Van Rijn had maar liefst vier promotores, te weten de hoogleraren Kahn, Aleman, De Haan en Swaab. Het leverde een omvangrijke studie op waarvan de bevindingen in acht artikelen zijn gerapporteerd. Problemen in de sociale cognitie komen bij diverse ziektebeelden voor en Van Rijn probeerde daar meer inzicht in te krijgen door naar een groep mensen te kijken met een genetische afwijking, mannen met het Klinefelter-syndroom die een extra X-chromosoom hebben. Deze mannen bleken minder frequent sociaal te interacteren en bij interacties ook meer spanning te ervaren. Autistische en schizotypische kenmerken kwamen ook meer voor. Vervolgens werd sociale cognitie onderzocht door te kijken naar het interpreteren van gezichtsuitdrukkingen en het interpreteren van prosodie. Deze mannen weken

in beide opzichten af van een groep gezonde controles. Deze effecten werden niet alleen gevonden voor perceptie, maar ook voor het ervaren en het uitdrukken van gevoelsaspecten. Met behulp van fMRI is onderzocht hoe de hersenactiviteit was bij taaltaken (bilaterale activiteit), maar ook in sociale-cognitietaken (veranderd functioneren van de amygdala) en daar bleken significante verschillen met de controlegroep. Het X-chromosoom lijkt derhalve een rol te spelen in de sociale cognitie, en generalisatie van deze inzichten naar andere ziektebeelden lijkt mogelijk. [P.E.]

Under [re]construction: Neurocognitive correlates of pseudomemories

Maarten J.V. Peters
Dissertatie Universiteit van Maastricht
Maastricht, 2007
206 pagina's

Peters heeft, onder toezicht van zijn promotor Merckelbach, meer inzicht proberen te krijgen in welke factoren ertoe bijdragen dat mensen pseudoherinneringen hebben. Daarbij lag het accent niet op persoonlijkheidskenmerken, maar op aspecten zoals het werkgeheugen en het inhibitievermogen. Met het Deese/Roediger-McDermott paradigma onderzocht hij het voorkomen van pseudoherinneringen. Daarbij worden woorden aangeboden (bed, pyjama) die doen denken aan een geassocieerd woord (slaap) en bij reproductie wordt dat woord ook genoemd door een aantal mensen. Vervolgens gebruikte hij de Random Number Generation taak om inhibitie en monitoren te meten en daarna volgde de combinatie van deze taak om samenhang tussen fouten bij reproductie en herkenning aan aspecten van het werkgeheugen te koppelen. Er kwamen ook nog andere werkgeheugentaken aan te pas. Werkgeheugenbelasting blijkt inderdaad gerelateerd te zijn aan geheugenfouten. In een studie bij patiënten met schizofrenie bleek dat uitvoerende controle-dysfuncties vooral gerelateerd waren aan correcte herkenning, maar niet aan pseudoherinnering. Een laatste studie werd uitgevoerd bij mensen die herinneringen hebben aan een vorig leven. Deze bleken meer vatbaar voor het maken van bronverwarringsfouten. Of dat dan ook gold voor hun herinneringen aan een vorig leven werd evenwel niet onderzocht. In tegenstelling tot wat de term 'neurocognitief' en ook het in de discussie gepresenteerde model doen vermoeden, zijn relaties met hersenstructuren en -processen niet onderzocht. [P.E.]